

Kazimierz M. Czarnecki

Psychiczna aktywność prozawodowa studentów szkół wyższych : (zarys problemu)

Problemy Profesjologii nr 2, 61-66

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kazimierz M. Czarnecki

Psychiczna aktywność prozawodowa studentów szkół wyższych (zarys problemu)

Streszczenie

Opracowanie jest zarysem problemu psychicznej aktywności prozawodowej studentów, ze szczególnym scharakteryzowaniem aktywności intelektualnej. Wyniki badań psychicznej aktywności studentów wyrażającej się w postaci ocen z osiągnięć w studiach wskazują, że 22,2% studentów nie wykazało się oczekiwanym przez nauczycieli akademickich zadowalającym poziomem intelektualnej aktywności w studiach wyższych.

PSYCHOLOGICAL PRO-VOCATIONAL ACTIVITY OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (PROBLEM OUTLINE)

Summary

The paper provides the outline of psychological pro-vocational activity of students, especially characterising intellectual activity. The results of psychological activity of students expressed in the form of academic records prove that, 22.2% of them have not achieved expected by academic teachers satisfactory result of intellectual activity at Higher studies.

1. Ustalenia terminologiczne

W celu zwiększenia jasności treści tego opracowania objaśniam następujące terminy znajdujące się w tytule: „aktywność”, „psychiczna aktywność”, „aktywność prozawodowa”.

Termin „aktywność” oznacza „skłonność, zdolność do intensywnego działania, do podejmowania inicjatywy, czynny udział w czymś” (*Słownik języka polskiego* 1978, tom 1, s. 27). Aktywność jest podstawową cechą istot żywych, w tym szczególnie człowieka w młodszych latach życia. W tym opracowaniu termin ten rozumiany jest jako „skłonność, zdolność” studentów szkół wyższych do podejmo-

wania i realizacji zadań uczelnianych, które obejmują: „aktywność fizyczną”, „aktywność psychiczną” oraz „aktywność społeczną”, jako składniki „aktywności życiowej”.

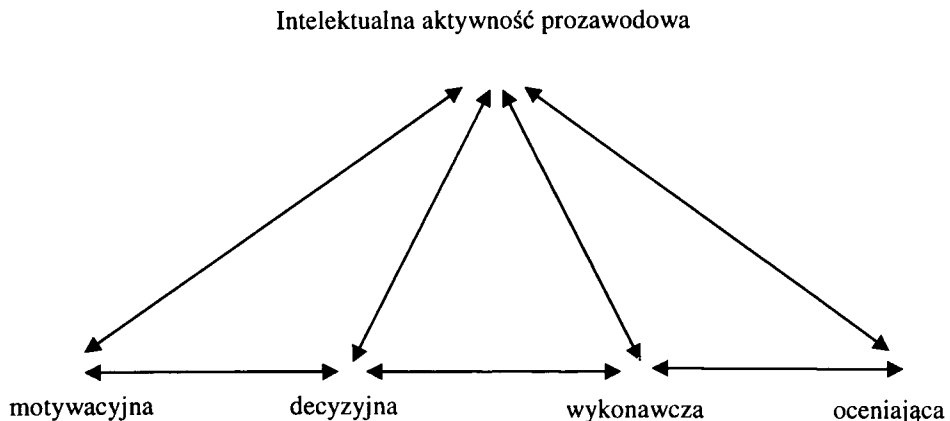
Termin „psychiczna aktywność” obejmuje główne przejawy: „aktywność intelektualną”; „aktywność emocjonalną” i „aktywność wolicjonalną”, jako reakcje człowieka na bodźce umysłowe, uczuciowe i działaniowe. W tym opracowaniu terminem „psychiczna aktywność” określam głównie „aktywność intelektualną” w teoretycznych przedmiotach zawodowych i zawodowych umiejętnościach.

Termin „aktywność prozawodowa” oznacza, w tym opracowaniu, koncentrację intelektualną (umysłową) studentów na zdobywanie wiedzy i umiejętności prozawodowych, ściśle związanych z wybranym kierunkiem studiów i przyszłą pracą zawodową, w wyuczonym lub pokrewnym zawodzie. Pojęcie to znajduje się w szeroko rozumianym rozwoju zawodowym człowieka i obejmuje aktywność przedzawodową; aktywność prozawodową; aktywność zawodową; aktywność pozazawodową.

2. Intelektualna aktywność prozawodowa studentów

Intelektualna aktywność prozawodowa studentów przejawia się głównie w czterech postaciach (rys. 1):

- 1) motywacyjnej,
- 2) decyzyjnej,
- 3) wykonawczej,
- 4) oceniającej.

Rys. 1. Model intelektualnej prozawodowej aktywności studentów (oprac. własne)

2.1. Motywacyjna aktywność prozawodowa

Motywacyjna aktywność to termin pochodny od „motywu” – łac. *movere* = ruszać, poruszać i wiąże się ściśle z „motywami postępowania”, posiadającymi swoje wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania. Motywacyjna aktywność prozawodowa oznacza cały szereg czynności umysłowych, poprzedzających wybór uczelni i kierunku studiów. Przejawia się głównie w przekonaniu studenta, że trafnie i słusznie (zasadnie) wybrał typ uczelni wyższej i określony kierunek studiów, jako najbardziej odpowiadający jego zainteresowaniom i zdolnościom kierunkowym. Student uważa (w swoim rozumowaniu), że w wybranej dziedzinie będzie mógł w przyszłości dobrze pracować i zarabiać, dobrze się czuć, posiadać satysfakcję i zadowolenie oraz twórczo rozwijać się w wybranym zawodzie. Rzeczą zrozumianą jest to, że nie zawsze marzenia, nadzieje i oczekiwania motywacyjne spełniają się w życiu zawodowym, gdyż są one uwarunkowane jeszcze wieloma czynnikami i sytuacjami życiowymi człowieka, jak np. zdrowie, znajomości, temperament.

2.2. Decyzyjna aktywność prozawodowa

Zdecydowana większość ludzkich planów i działań uzależniona jest od naszej decyzji, która oznacza (...) „postanowienie wykonania określonego czynu” (J. Pieter: *Słownik psychologiczny* 2004, s. 70). Decyzja pojawia się jako wynik naszych analiz i przemyśleń związanych z podejmowanym działaniem. Jest to również wynik tzw. wewnętrznego konfliktu motywów – „za i przeciw” określonego działania, które chcemy podjąć w realizacji naszych planów życiowych i zawodowych. Decyzyjna aktywność prozawodowa studenta dotyczy głównie jego pewności, że ta uczelnia i ten kierunek studiów, które wybrał są słuszne i trafne.

2.3. Wykonawcza aktywność prozawodowa

Jest ona pochodną motywacji i decyzji i obejmuje głównie osiągnięcia w studiach, szczególnie w przedmiotach kierunkowych (zawodowych). Można w tym miejscu postawić pytania: czy uzasadniona motywacja i trafna decyzja zawsze sprzyjają wysokim osiągnięciom w studiach?; pytanie przeciwne do powyższego: czy słaba motywacja i nietrafna decyzja wpływają zawsze na niskie osiągnięcia w studiach? Sądzę, że wykonawcza aktywność prozawodowa studentów uwarunkowana jest szeregiem obiektywnych, jak np. zdrowie oraz subiektywnych, jak np. korekta decyzji – czynników.

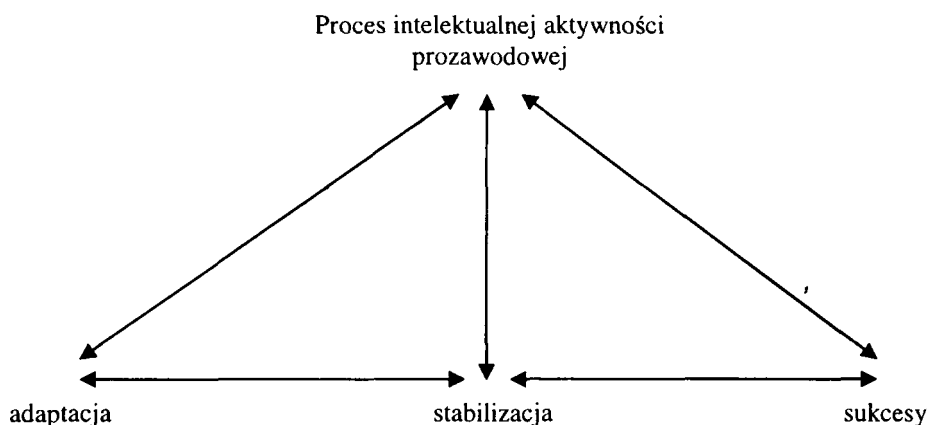
2.4. Oceniająca aktywność prozawodowa

Jest ona pochodną aktywności motywacyjnej, decyzyjnej i wykonawczej. Żeby coś oceniać, to trzeba najpierw coś osiągać. Oceniająca aktywność prozawodowa studenta obejmuje głównie samokontrolę, związaną z osiąganiem sukcesów w studiach, oraz samoocenę własnego rozwoju zawodowego, czynionych w nim (rozwo-

ju) widocznych zmian kierunkowych – prozawodowych, prowadzących do osiągnięcia kwalifikacji zawodowych.

3. Proces intelektualnej aktywności prozawodowej studentów

Termin „proces” (łac. *processus* = postęp, postępowanie) definiowany jest jako „przebieg następujących po sobie i powiązanych przyczynowo określonych zmian, stanowiących kolejne stadia, fazy lub etapy jakichś zjawisk lub zdarzeń” (*Słownik wyrazów obcych* 2007, s. 758) W tym opracowaniu pojęcie „proces” rozumiane jest jako przystosowywanie się studentów do warunków i wymagań uczelni wyższej. Chodzi tu głównie o: adaptację, stabilizację oraz sukcesy w studiach (rys. 2).

Rys. 2. Model procesu intelektualnej aktywności prozawodowej studentów (oprac. własne)

3.1. Intelektualna adaptacja studentów

Termin „adaptacja” jest wieloznaczny. Jest on trochę odmiennie definiowany w biologii, socjologii, psychologii, ale jego sens główny jest ten sam – „przystosowywanie się i w jego wyniku przystosowanie się” do zmieniających się warunków. W dosłownym ujęciu oznacza „proces dostosowywania się jednostek, grup społecznych, a także instytucji i organizacji do nowego środowiska, pociągający za sobą przejście nowych norm, wartości i wzorów zachowania” (*Słownik wyrazów obcych* 2007, s. 6, p. b). W tym opracowaniu pojęcie „adaptacja” rozumiane jest jako przystosowywanie się studentów, szczególnie pierwszych lat studiów, do nowych dla nich warunków fizycznych, psychicznych, społecznych, kulturowych, a szczególnie naukowych. Przystosowywanie się intelektualne studentów do wa-

runków i wymagań uczelni jest podstawowym wyznacznikiem ich stabilizacji w uczelni i sukcesów w studiach.

3.2. Intelktualna stabilizacja studentów

Termin „stabilizacja” oznacza „stan trwałości i równowagi w przebiegu jakichś procesów, w jakiejś dziedzinie życia lub w czymś życiu” (*Słownik wyrazów obcych* 2007, s. 877, p. 1). Chodzi tu głównie o „stabilizację życia studenckiego” w wybranej uczelni, a w szczególności procesu rozwoju zawodowego, poprzez skuteczną realizację podjętej decyzji studiów wyższych. W praktyce termin „stabilizacja” oznacza względną trwałość pobytu studenta w wybranej uczelni, na wybranym kierunku studiów i wybranej specjalności zawodowej. Tak rozumiana stabilizacja warunkuje pozytywne sukcesy studentów w studiach, a w określonym czasie – pozytywny rozwój prozawodowy.

3.3. Sukcesy w studiach

Termin „sukces” definiowany jest jako „udanie się czegoś, pomyślny wynik jakiegoś przedsięwzięcia, (...)” (*Słownik języka polskiego* 1981, tom 3, s. 368). Pojęcie „sukces”, w tym opracowaniu, rozumiane jest jako: pozytywny wynik adaptacji; pozytywny wynik stabilizacji i pozytywne wyniki w studiach, tj. uczeniu się; zaliczaniu egzaminów, awansowaniu w studiach z niższego na wyższy rok; pomyślne zakończenie studiów. Oznacza to, że na końcowy sukces – pomyślne zakończenie studiów, składają się sukcesy cząstkowe, które są uzyskiwane w procesie zawodowego kształcenia się w uczelni wyższej.

Szczególnego rodzaju sukcesem intelektualnym studentów w studiach wyższych, jest osiągnięcie przez nich pozytywnych relacji (w czasie trwania studiów) z nauczycielami uczelni; swoimi rodzicami lub opiekunami, oraz ze studencką grupą rówieśniczą. W obecnych warunkach tzw. wolnego rynku pracy część studentów nawiązuje również pozytywne relacje z zakładami pracy i potencjalnymi, przyszłymi pracodawcami.

4. Intelktualna aktywność prozawodowa studentów – wyniki badań

Dla zilustrowania „zarysowanego” problemu przedstawiam wyniki badań intelektualnej aktywności prozawodowej 1100 studentów jednej z niepaństwowych uczelni wyższych regionu śląskiego. W badaniach tych dokonano obliczeń średnich arytmetycznych ocen w trzech grupach; średnie: 3,0 i poniżej; 3,1 – 4,0; 4,1 – 5,0. Okazało się, że w grupie ocen najniższych znalazło się aż 222 studentów trzech kierunków studiów (europeistyka, dziennikarstwo, pedagogika), tj. 20,2%; w grupie ocen średnich znalazło się 668 studentów, tj. 60,7%, a w grupie ocen najwyższych – 210 studentów, tj. 19,1%. Na podstawie powyższych wyników badań można twierdzić,

że rozszew ocen (średnich) jest zgodny z krzywą Gaussa, gdyż ocen niższych i najwyższych jest prawie tyle samo, i że dominują oceny średnie. Biorąc pod uwagę stosunkowo liczną grupę studentów o najniższych ocenach w studiach można sądzić (ale bardzo ostrożnie), że ich intelektualna aktywność prozawodowa nie napawa optymizmem, że zakończą oni studia z pomyślnym wynikiem kwalifikacji zawodowych!

Rec. B. Pietrulewicz